

УДК 342.7

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0941-2023-46-480>

М. В. Безсонова, к. ю. н., помічник заступника голови Східного апеляційного господарського суду
ORCID ID : 0009-0002-8361-726X

КЛАСИФІКАЦІЯ І ТИПОЛОГІЯ ПРАВЗАХИСНИХ ІНСТИТУЦІЙ

***Анотація.** У статті виокремлено види міжнародних правозахисних інституцій. Детально розкрито функції міжнародних правозахисних інституцій. Зауважено, що Основний Закон держави визнає діяльність міжнародних установ як додаткових, що доповнюють національну систему правового захисту, тобто є останньою правовою можливістю захисту основних прав і свобод, а їхнє головне призначення полягає у тому, аби скоригувати національну політику у сфері прав і свобод щодо їх додержання.*

***Ключові слова:** міжнародні правозахисні інституції, захист прав та інтересів, права людини, правозахисний механізм, міжнародні зобов'язання.*

Постановка проблеми. Кожна міжнародна міжурядова організація займає своє особливе місце в міжнародному співтоваристві і робить свій внесок у вирішення певних проблем і завдань у межах своєї компетенції. З постійним еволюційним розвитком людства виникають і нові проблеми національного та міжнародного рівня, які досить часто потребують вирішення за допомо-

гою міжнародних організацій. Так, Г. Моргентау не заперечує можливості створення нових міжнародних організацій – своєрідних «шлюбів за розрахунком», підкреслюючи при цьому, що «більшість націй співпрацює в їх рамках для просування власних інтересів» [5, с. 295].

Активну участь у процесі реалізації права на звернення до міжнародних правозахисних інституцій бере держава, адже без ратифікації того чи іншого міжнародного договору чи конвенції легітимізація цього механізму в межах конкретної країни неможлива. У зв'язку із цим виникає запитання, чи може держава створити фактичні правові перешкоди у ході реалізації особою права на звернення до міжнародних правозахисних інституцій? Звичайно, може, адже держава виступає безпосереднім активним учасником у забезпеченні функціонування міжнародно-правового механізму реалізації права особи на звернення до відповідних правозахисних установ. Без ратифікації тієї чи іншої конвенції чи міжнародного договору легітимізація такого механізму в межах конкретної держави неможлива. Інакше право на звернення до міжнародних правозахисних інституцій можливе лише як об'єктивна реальність, котра обмежена організаційними чинниками з боку держави. Саме на державі лежить обов'язок забезпечити реальну дію права в суспільному житті.

Діяльність міжнародних правозахисних інституцій сьогодні є потужним фактором у забезпеченні фундаментального права на захист та закономірним результатом тривалого процесу пошуку найбільш дієвого механізму міжнародно-правового захисту.

Аналіз актуальних наукових досліджень і публікацій. Збільшення кількості органів міжнародного захисту й об'єктивні чинники розвитку міжнародного права зумовлюють необхідність розгляду питання щодо класифікації міжнародних правозахисних інституцій. Звичайно проблема класифікації міжнародних правозахисних інституцій не залишалася поза увагою вчених, але не слід стверджувати й того, що вона знайшла своє остаточне вирішення, оскільки у науковій літературі називаються різні їх види в залежності від різних критеріїв та ознак поділу. До вказаної наукової проблеми у своїх працях зверталися ві-

тчизняні та зарубіжні вчені, серед яких слід відзначити М. Антонович, Ю. Бисагу, М. Гнатовського, Л. Дешко, Л. Луць, М. Орзіха, П. Рабіновича, Ю. Тодику, Ю. Фрицького, Ю. Шемшученка та інших.

Метою наукової статті є виокремлення основних класифікацій міжнародних правозахисних інституцій для визначення їх функцій.

Виклад основного матеріалу наукової статті. Міжнародні правозахисні організації можна класифікувати на універсальні, регіональні та субрегіональні. Універсальні організації охоплюють всі або більшість держав світу, їх цілі, завдання та діяльність мають безпосереднє значення для більшості держав світу. Універсальні організації є організаціями загальної компетенції. Тобто вони зачіпають загальні сфери діяльності держав-членів, а саме: економічну, політичну, культурну, соціальну та ін. Прикладом універсальної організації передусім є Організація Об'єднаних Націй. Її діяльність стосується кожної держави, адже основною її метою є підтримання миру і безпеки, тобто забезпечення загального інтересу. Поряд з Організацією Об'єднаних Націй до універсальних міжнародних організацій у сфері захисту прав та свобод людини відносять й органи, створені в рамках конвенцій з прав людини, а саме: Комітет з прав людини, Комітет з ліквідації расової дискримінації, Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок, Комітет проти катувань, до яких кожна заінтересована фізична особа може звернутися із індивідуальною заявою (скаргою) про порушення її прав та свобод.

Основним об'єктом діяльності регіональних організацій можуть бути питання співпраці: безпека, економічна, соціальна, культурна, наукова та інші сфери. Регіональні організації мають обмежений склад і відкриті для держав певного регіону. Прикладом такої організації є: Організація африканської єдності (ОАЄ) – міжнародна регіональна організація. Відповідно до п. 2 ст. 1 Хартії Африканської Єдності її членами можуть бути тільки африканські держави: «Організація буде складатися з держав, розташованих на африканському континенті, Мадагаскарі і прилеглих островах». Згідно зі статтею 4 Хартії членство в організації відкрито для будь-якої незалежної і суверенної африканської

держави. Регіональною міжурядовою організацією є також Рада Європи, яка об'єднує країни Європи. Згідно зі статтею 4 Статуту Ради Європи [10] будь-яка європейська держава, відповідно до положень статті 3, може бути запрошена Комітетом міністрів стати членом Ради Європи. Особливу увагу привертає створена у рамках Ради Європи регіональна міжнародна інституція, яка здійснює прийняття та розгляд заяв від жертв порушення прав та свобод — Європейський суд з прав людини. На сьогодні відповідна міжнародна правозахисна установа приймає найбільшу кількість заяв щодо можливих порушень прав та свобод. Організація американських держав (ОАД) — також регіональна організація, що об'єднує західну півкулю, у рамках діяльності якої у сфері захисту прав та свобод особи виділяють Міжамериканську комісію з прав людини та Міжамериканський суд з прав людини.

Поряд з регіональними існують і субрегіональні організації, яких стає дедалі більше. Субрегіональні організації об'єднують держави різних регіонів і створюються для розв'язання проблем, важливих для конкретної групи держав. Членами таких організацій є групи держав різних географічних регіонів, наприклад, Співдружність Незалежних Держав (СНД) та БРІКС.

Особливої уваги потребують міжнародні органи та інституції у сфері захисту прав людини. За правовою підставою утворення вони поділяються на: 1) конвенційні органи, які створені на підставі міжнародних договорів. Це Комітет з прав людини, що діє на підставі Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 року, Європейський суд з прав людини, що діє на підставі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Комітет з прав дитини, який створений на підставі Конвенції з прав дитини 1989 року) та інші; 2) органи, які утворені міжнародними організаціями. Їх рішення, як правило, мають рекомендаційний характер та забезпечуються лише авторитетом організацій. Це Комісія ООН з прав людини, Комісія зі статусу жінок (засновані Економічною та соціальною радою ООН) [9].

Залежно від наявності у міжнародної правозахисної організації компетенції щодо розгляду індивідуальних заяв про по-

рушення прав та свобод, виокремлюються організації, що наділені такими повноваженнями, та ті, що не мають права розглядати такі заяви. Зокрема, в особи в разі вичерпання національних засобів правового захисту виникає можливість звернутися до: Європейського суду з прав людини, Комітету з прав людини, Комітету з ліквідації расової дискримінації, Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок, Комітету проти катувань.

Загалом, усю сукупність міжнародних органів та інституцій у сфері захисту прав особи можна умовно розділити на три типи: 1) комітети або комісії, які провадять постійний моніторинг стану дотримання прав та свобод людини; 2) інституції прямого втручання та реагування на порушення прав людини (інститути уповноважених із справ людини); 3) міжнародні судові установи.

Щодо класифікації міжурядових організацій за порядком вступу нових членів, то міжнародні міждержавні організації можуть бути відкритими і закритими. Відкритими організаціями, перш за все, є організації універсального характеру. Прикладом відкритої універсальної організації є Організація Об'єднаних Націй. У відкриту міжнародну організацію має прав вступити будь-яка держава, таке положення закріплене в статутних актах організацій. Прикладами відкритих регіональних організацій є Організація африканської єдності, Організація американських держав. Міжурядові організації також можуть бути закритими для вступу. Вступ до таких організацій можливий за згодою засновників. Прикладом таких організацій є Організація Північноатлантичного договору (НАТО), члени якої самі відбирають кандидатів для вступу в організацію, пропонуючи їм спеціальне запрошення. Відповідно до ст. 10 Статуту НАТО сторони за спільною згодою можуть пропонувати будь-якій європейській державі приєднатися до Договору. Допуск приєднання до таких організацій обмежений.

Критерієм класифікації міжурядових організацій є також характер їх компетенції. У конкретному випадку компетенція буває двох видів – загальна та спеціальна. До організацій загальної компетенції слід віднести такі організації, які здійснюють свою діяльність щодо широкого кола питань, що мають між-

народний характер. Такого роду організації охоплюють усі галузі, включаючи економічну, політичну, військову, культурну, соціальну і співробітництво держав в усіх сферах діяльності. Прикладом організації загальної компетенції є Організація Об'єднаних Націй. Зауважимо, що такі організації не обмежуються однією конкретною сферою діяльності, навпаки, охоплюють різні галузі для співробітництва держав. Щодо діяльності міжнародних правозахисних інституцій, то вона спрямована на відновлення порушених прав та свобод особи, повернення попереднього правового становища жертви порушень та компенсацію понесених втрат. Втім останнє можливо лише у випадку наявності такого повноваження.

Крім організацій загальної компетенції, є також організації, що мають спеціальну компетенцію. Організації спеціальної компетенції обмежуються співпрацею в одній сфері, яка може поділятися на політичні, економічні, гуманітарні, соціальні, з охорони здоров'я тощо. Спеціалізовані установи ООН є міжурядовими організаціями універсального характеру, що здійснюють співробітництво в спеціальних сферах. Положення про ознаки спеціалізованих установ закріплене в статті 57 Статуту ООН: 1) міжурядовий характер угод про створення таких організацій; 2) широка міжнародна відповідальність у рамках їх установчих актів; 3) здійснення співробітництва в спеціальних галузях – економічній, соціальній, культурній, гуманітарній та ін.; 4) зв'язок з ООН. Нині налічується 19 спеціалізованих установ ООН, які, у свою чергу, поділяться на групи: організації соціального характеру (МОП, ВООЗ), організації культурного і гуманітарного характеру (ЮНЕСКО, ВОІВ), економічні організації (ЮНІДО), фінансові організації (МБРР, МВФ, МАР, МФК, БАГІ, МЦВІС), організації в галузі сільського господарства (ФАО, МФСР), організації в галузі транспорту і зв'язку (ІКАО, ІМО, ВПС, МСЕ), організація у сфері метеорології (ВМО) і ЮНВТО [9].

Враховуючи таку підставу для класифікації міжнародних організацій, як характер компетенції, доцільно розглянути й саму компетенцію міжнародних правозахисних інституцій, що охоплюється поняттям правового статусу. Так, Б. Колас,

консультант Організації з економічного співробітництва та розвитку, виокремлює дві великі функції міжнародних організацій: нормативну і оперативну [2, с. 14]. Польський дослідник В. Моравецький — чотири функції міжнародних міжурядових організацій: нормотворчу, контрольну, регулятивну і оперативну. Нормотворча функція полягає у виробленні правил поведінки учасників міжнародних відносин. Передусім йдеться про правові норми. Слід сказати, що багато норм міжнародного права є результатом діяльності міжнародних міжурядових правозахисних організацій. Деякі їх рішення набувають характеру норм міжнародного права і накладають на держави відповідні міжнародні зобов'язання. Так, наприклад, для України рішення Європейського суду з прав людини є обов'язковим для виконання відповідно до статті 46 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та виступають джерелом права. Крім того, у рамках міжнародних організацій ведеться й розробка міжнародних конвенцій та договорів. Міжнародна організація може виступати ініціатором укладення міжнародного договору, автором проекту тексту договору, скликати дипломатичну конференцію для узгодження тексту договору, сама відіграти роль конференції, виконувати функції депозитарію, користуватися певними повноваженнями у галузі інтерпретації або перегляду договору і контролю за його виконанням.

Процес міжнародної правотворчості характеризується значними труднощами і специфікою, з огляду на те, що відсутній єдиний законодавчий орган або правовий акт, який регулював би сам процес. Правотворчість у міжнародному праві є узгодженням державами змісту норм і введення їх у дію. Одна з головних і важливих особливостей міжнародної правотворчості полягає в тому, що кожна держава має повноваження визнавати або не визнавати як юридично обов'язковий узгоджений зміст норми. Отже, процес міжнародної правотворчості складається з колективних дій держав в ході узгодження змісту норми, а також індивідуальних дій кожної держави на етапі визнання цієї норми як обов'язкової. Втім, у міжнародно-правовій літературі висловлені різні точки зору щодо підстав для правотворчого процесу міжнародних міжурядових організацій. Одні автори

вважають, що міжнародна організація має право самостійно розробляти і затверджувати норми права навіть у тому випадку, якщо це не прописано в установчому акті. Інші ж стверджують, що правотворчі можливості міжнародної організації повинні ґрунтуватися на положеннях установчого акту і можуть реалізовуватися відповідно до визначених процесуальних вимог, які містяться в їх установчих актах. Іншими словами, якщо міжнародна організація не наділена в установчому акті правотворчими функціями, то вона ними не займається. При цьому міждержавні організації можуть самостійно й не створювати міжнародно-правових норм, а бути лише учасниками правотворчого процесу самих держав.

Аналіз компетенції міжнародних організацій буде неповним без з'ясування обґрунтованості позиції тих дослідників, котрі пропонують виокремлювати їх контрольну функцію, яка полягає у будь-яких діях, що спрямовані на встановлення фактичного стану справ і його оцінку з точки зору відповідності певній правовій нормі, і завершується констатацією виконання або невиконання міжнародних зобов'язань. В її основу, як правило, покладено суб'єктивні оціночні судження самих міжнародних організацій. На практиці контроль зводиться до вивчення діяльності фізичних та юридичних осіб, тобто передбачає вторгнення до проблем, які стосуються внутрішнього правопорядку окремих держав. З цієї метою організації мають право збирати і аналізувати відповідну інформацію, обговорювати її та висловлювати свою думку в резолюціях. У багатьох випадках держави зобов'язані регулярно подавати доповіді про виконання ними норм міжнародного права і актів організації у відповідній сфері. Видами контролю є розслідування, інспекція, спостереження. Так, наприклад, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року зобов'язує учасників подавати звіти про виконання ними положень Пакту Комітету з прав людини. За результатами обговорення Комітет звітує Економічній і соціальній Раді ООН. З метою контролю на місця направляються спостережні місії організацій. На підставі викладеного, на наш погляд, слід зробити однозначний висновок, що функція контролю є невід'ємною складовою компетенції міжнародних організацій.

Компетенція міжнародних організацій реалізується також і через здійснення оперативної функції, яка відрізняється від інших функцій тим, що при її здійсненні міжнародна організація сама реалізує свої завдання за допомогою наявних в її розпорядженні людських і матеріальних засобів. Як правило, втілення в життя рішень організації або реалізація поставлених нею завдань є результатом діяльності членів організації, а не її самої безпосередньо. Міжнародні організації виконують оперативні функції в разі надання надзвичайної допомоги. Особливого значення оперативні функції набувають в операціях ООН з підтримання миру.

Ще однією важливою функцією міжнародних організацій є регулятивна, яка передбачає можливість використання методів примусу країн-членів організації до виконання рекомендацій міжнародного співтовариства через розробку відповідних міжнародних норм і механізмів. Держави-члени міжнародної організації можуть добровільно прийняти рішення про створення певного механізму вирішення тих чи інших проблем, домовитися про принципи його функціонування і про те, як вони впливатимуть на ті країни, які не будуть слідувати принципам, які вони самі прийняли. Втім, як слушно зазначав один із авторитетних юристів-міжнародників, проблема відсутності реальних санкцій у міжнародному праві не є принциповою: «не наявність поліції робить правову систему сильною та шановною, а сила права, яка безпосередньо й робить можливим ефективну організацію цієї ж поліції» [1, с. 70].

Дослідники обґрунтовано виокремлюють також консультативну та інформаційну функції. Консультації є найбільш характерною формою співпраці членів міжнародних організацій, являють собою взаємну передачу інформації. Вони складаються з декількох фаз: фази зіставлення, під час якої учасники консультацій надають інформацію про їхні інтереси, позиції, думки; фази переговорів; фази прийняття організацією рекомендацій. Слід зауважити, що переважна більшість рішень міжнародних організацій має характер саме рекомендацій. Ухвалення членами організацій цих рекомендацій багато в чому залежить від

того, наскільки міжнародній організації вдалося їх переконати в доцільності або необхідності відповідних дій.

Інформаційна функція полягає в тому, що міжнародні організації виступають як найбільші одержувачі і канали поширення інформації. Їх інформаційні можливості привертають до них держави, одні з яких стають повноправними членами організації, інші – спостерігачами. Французький дослідник М. Гунель пише, що міжнародні організації «відіграють інформаційну роль, оскільки вони є поширеними форумами, які сприяють неформальному діалогу представників держав. Проведення досліджень, зустрічей різних людей, спілкування сприяють усвідомленню, визначенню і чіткому формулюванню загальних проблем як на світовому, так і на нижчих рівнях. Це полегшує переговори для прийняття узгоджених рішень» [4, с. 120–121].

На прикладі діяльності Європейського суду з прав людини можна виокремити також й компенсаційну функцію, яка полягає в компенсації шкоди, завданої протиправними діями держави чи інших осіб. Відшкодуванням за правилами Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» є сума справедливої сатисфакції, визначена рішенням Європейського суду з прав людини відповідно до статті 41 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та визначена у рішенні Європейського суду з прав людини щодо дружнього врегулювання або у рішенні Європейського суду з прав людини про схвалення умов односторонньої декларації сума грошової виплати на користь стягувача [7]. Ця функція тісно пов'язана з функцією відновлення, яка становить наслідок поновлення незаконно порушеного права, відновлення попереднього правового становища. Відновлення попереднього юридичного стану стягувача за рішенням Європейського суду з прав людини здійснюється, зокрема, шляхом повторного розгляду справи судом, включаючи відновлення провадження у справі; повторного розгляду справи адміністративним органом. Відмінність між компенсаційною та функцією відновлення виявляється у формах, методах і правових наслідках їх реалізації.

Як свідчить практика, за останні десятиліття значно зросла кількість міжнародних органів з прав людини, які мають право розглядати індивідуальні заяви фізичних осіб про порушення їх прав та свобод державами, під юрисдикцією яких вони перебувають. Нерідко це призводить до того, що одні й ті самі скарги подаються проти держави у різні інстанції одночасно. У літературі навіть виник термін «forum shopping» [3, с. 348], котрий можна перекласти як «вибір зручного суду». У результаті збільшується навантаження на органи, що приймають рішення, зтягується остаточне рішення по справі. При цьому вкрай негативною є ситуація, коли два міжнародні правозахисні органи виносять протилежні рішення з одного й того самого питання. Втім, виникає досить логічне питання: чи є правомірними такі дії з боку міжнародної організації за наявності розгляду справи іншою міжнародною правозахисною інституцією? Очевидно, що ні. Якщо аналогічна заява спрямована до іншого договірного органу чи регіональної структури, наприклад Європейського суду з прав людини, комітети не мають права розглядати таку заяву. Це обмеження має бути спрямоване на недопущення дублювання на міжнародному рівні. Якщо існує вірогідність визнання наявності підстав для неприйнятності скарги, то доцільним здається надати доводи із цього приводу у первісній скарзі. Зазвичай держави у відповідь на скаргу вказують на неприйнятність таких скарг. У цьому випадку, свої заперечення можливо викласти в зауваженнях на представлення держави.

Висновки. Результати дослідження класифікації і типології міжнародних міждержавних організацій дають підстави для висновку, що ці організації відрізняються як за різними критеріями, так і за сферами діяльності. Відтак, у сучасному світі існують такі види міжнародних правозахисних інституцій: а) універсальні, регіональні та субрегіональні; б) конвенційні, які утворено на підставі міжнародних договорів та органи утворені міжнародними організаціями; в) організації, наділені повноваженнями щодо розгляду індивідуальних заяв про порушення прав та свобод особи, та ті, що не мають права розглядати такі заяви; г) комітети або комісії, що провадять постійний моніторинг стану дотримання прав та свобод людини; інституції прямого втру-

чання та реагування на факти порушення прав людини (інститути уповноважених із справ людини); міжнародні судові установи.

Щодо України, то Основний Закон держави визнає діяльність міжнародних установ як додаткових, що доповнюють національну систему правового захисту, є останньою можливістю для захисту основних прав і свобод, а їхнє головне призначення полягає у тому, аби скоригувати національну політику у сфері прав і свобод щодо їх додержання. Міжнародні установи можуть здійснювати захист лише у випадку звернення уповноваженої особи, якщо при цьому були порушені ті права і свободи, які передбачені міжнародно-правовими актами. Україною, однією з держав — засновниць ООН та учасницею майже всіх регіональних та глобальних міжнародних правозахисних інституцій, питання застосування такого субсидіарного правозахисного механізму, як звернення до міжнародних правозахисних установ, було вирішено шляхом його закріплення в статті 55 Конституції. Конституція України вказує на специфіку конституційного захисту прав та свобод людини, адже в ній втілені пріоритетні напрями розвитку суспільства та держави; людина, її права та свободи визнані найвищою соціальною цінністю. Все це свідчить про спрямованість Основного Закону на захист прав та свобод. Конституція виступає як нормативний чинник встановлення і підтримання горизонтальних (ринкових) правовідносин, гарант свободи народу, суб'єктивних прав і свобод людини, захисник інтересів громадянського суспільства, потужний правовий засіб прискорення всіх соціальних трансакцій [8, с. 39]. Важливість конституційного захисту прав та свобод людини та громадянина пов'язана із всеохоплюючим характером закріплених у Конституції України відносин.

Аналіз ратифікованих Україною міжнародних договорів з прав людини та відповідних актів законодавства України дозволяє зробити висновок, що громадянин України у разі порушення його прав та свобод має право безпосередньо звернутися до Європейського суду з прав людини, Комітету з прав людини, Комітету з ліквідації расової дискримінації, Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок, Комітету проти катувань. Зви-

чайно, найпоширенішими та найефективнішими серед міжнародних органів захисту прав людини для громадян України є Європейський суд з прав людини та Комітет ООН з прав людини [6, с. 333]. Однак, якщо за останні роки громадяни України активно звертаються до Європейського суду за захистом порушених прав, які гарантуються Європейською конвенцією, то кількість звернень до Комітету ООН з прав людини щодо порушень прав за Міжнародним пактом про громадянські та політичні права обчислюється одиницями.

Список використаних джерел:

1. Brierly J. L. The law of nations. The Law of Nations : an Introduction to the International Law of Peace. 6th ed. Oxford : Oxford University Press, 1978. 460 p. URL: <https://academic.oup.com/book/57670>
2. Colas B. Qu'est-ce que une organisation internationale? Organisations internationales a vocation universelle. Paris, 1993. P. 11–14.
3. Davidson J. S. The Procedure and Practice of the Human Rights Committee Under the First Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights. Canterbury Law Review. 1991. Vol. 4. P. 337–355.
4. Gounelle M. Relations internationales. Paris : Dalloz, 1993. 550 p.
5. Morgenthau Hans J. Politics among Nations: the Struggle for Power and Peace / Revised by Kenneth W. Thompson. 6th ed. New York : McGraw-Hill, 1985. 688 p.
6. Антонович М. М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини: теорія і практика. Києво-Могилян. акад., Київ : Видав. Дім. 2007. 384 с.
7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477 – IV. Дата оновлення: 02.12.2012 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2006, № 30, ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477–15>
8. Речицький В. В. Конституціоналізм: коротка версія. (Читанка з конституціоналізму для зацікавлених). Харків : Харківська правозахисна група, Права людини, 2014. 264 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12247/4/Rechyskyi_Constitutionalism_2014.pdf
9. Статут Організації Об'єднаних Націй : від 26 черв. 1945 р. Відано Департаментом громадської інформації ООН. Київ. 2008. 38с. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf

10. Статут Ради Європи. № 994_001 від 05.05.1949 р. Про приєднання Закону № 398/95-ВР від 31.10.1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001#Text

REFERENCES :

1. Briery J. L. (1978). The law of nations. The Law of Nations : an Introduction to the International Law of Peace. 6th ed. Oxford : Oxford University Press. URL: <https://academic.oup.com/book/57670>
2. Colas B. (1993). Quest-ce que une organisation internationale? Organisations internationales a vocation universelle. Paris.
3. Davidson J. S. (1991). The Procedure and Practice of the Human Rights Committee Under the First Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights. Canterbury Law Review. Vol. 4.
4. Gounelle M. (1993). Relations internationales. Paris : Dalloz.
5. Morgenthau Hans J. (1985). Politics among Nations: the Struggle for Power and Peace / Revised by Kenneth W. Thompson. 6 th ed. New York : McGraw-Hill.
6. Antonovych M. M. (2007). Ukraina v mizhnarodnii systemi zakhystu prav liudyny: teoriia i praktyka. Kyievo-Mohylian. akad., Kyiv : Vydav.Dim.
7. Pro vykonannia rishen ta zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny : Zakon Ukrainy vid 23.02.2006 r. № 3477 — IV. Data onovlennia: 02.12.2012 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2006, № 30, art. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
8. Rechyskyi V. V. (2014). Konstytutsionalizm: korotka versiiia. (Chytanka z konstytutsionalizmu dlia zatsikavlenykh). Kharkiv : Kharkivska pravozakhysna hrupa, Prava liudyny. URL: https://dSPACE.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12247/4/Rechyskyi_Constitutionalism_2014.pdf
9. Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii : vid 26.06.1945 r. Vidano Departamentom hromadskoi informatsii OON. Kyiv. 2008. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf
10. Statut Rady Yevropy. № 994_001 vid 05.05.1949 r. Pro pryiednannia Zakonu № 398/95-VР vid 31.10.1995 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001#Text

M. V. Bezsonova

Classification and Typology of Human Rights Protection Institutions

***Summary.** The article highlights the types of international human rights institutions. The results of the study of the classification and typology of international intergovernmental organizations give grounds for the conclusion that these organizations differ both by various criteria and by spheres of activity.*

It is noted that each international intergovernmental organization occupies its special place in the international community and makes its contribution to solving certain problems and tasks within its competence. International institutions can provide protection only in the case of an appeal by an authorized person, if the rights and freedoms provided for by international legal acts have been violated.

With the constant evolutionary development of humanity, new problems of the national and international level arise, which quite often need to be solved with the help of international organizations. It was determined that the following types of international human rights institutions exist in the modern world: a) universal, regional and subregional; b) conventional bodies formed on the basis of international treaties and bodies formed by international organizations; c) organizations empowered to consider individual claims of violation of a person's rights and freedoms, and those that do not have the right to consider such claims; d) committees or commissions that conduct constant monitoring of the state of compliance of human rights and freedoms; institutions of direct intervention and response to facts of human rights violations (institutions of human rights commissioners); international judicial institutions.

The article also profoundly describes the functions of international human rights institutions, including: rule-making, control, operational, regulatory, advisory, informational, compensatory, and the function of violated rights revival.

It is noted that the Basic Law of the state recognizes the activities of international institutions as additional, supplementing the national system of legal protection, which means, that it is the last legal opportunity to protect fundamental rights and freedoms, and their main purpose is to adjust the national policy in the field of rights and freedoms in relation to their compliance. It is noted that within recent years, citizens of Ukraine actively turn to the European Court for the protection of violated rights guaranteed by the European Convention, while the number of appeals to the UN Committee on Human Rights regarding violations of rights under the International Covenant on Civil and Political Rights is minimal.

Keywords: *international human rights institutions, protection of rights and interests, human rights, human rights mechanism, international obligations.*